

CSABAY MÁTYÁS.¹

Eger hős védőinek dicsőítője az 1556-ik évben Dobó ajánlatára² Kassán tanító lett. Ez év tavaszán a város nagy része leégett s a tűzvésznek az iskolaépület is áldozatul esett, de még ez évben újra felépült, a mint a város 1556-ik évbéli számadásaiból kitűnik. A tanító — rector scholae — mellett van collaborator is; az elsőnek évi 40 frt, segédjének 24 frt a fizetése. Az 1558-ik évben Csabay fizetését 10 forintra megjavítják,³ azonfelül a város első papjától (1560.) asztaltartásra 16 frtja jár, továbbá 12 köből gabona, 2 hordó kassai bor, két sertés.⁴

Csabai szíven viselte tanítványai sorsát s az ő ajánlatára az iskola két jeles tanulója, Tehányi István és Mustricz István a városi tanács pénzbeli segedelmével a vittenbergai egyetemre megy.⁵ Tehányi részére 1560-ban a város a Csabay kezébe 15 forintot ad ismét.⁶

Csabayt 1560-ban a város polgárai közé is felveszik, uta-

¹ Lásd R. M. K. T. III. k. 436. és következő lapjait.

² Történelmi Tár. 1890.

³ Rectori scholae domino Mathiae Chabay senatus ad ipsius instantiam ei melioravit annum salarium florenis decem. Nam cum hactenus de veteri consuetudine scholae rectori dati sint in annum fl. 40. Huic Mathiae Chabay dandi sunt iam fl. 50 ex consilio dominorum. Actum die 26. Maii. 1558. Városi jegyzőkönyv.

⁴ Rectori scholae, quia uxorem habet, dabit — t. i. pastor — pro mensa fl. 16, frumenti cubulos 12, vina Cassoviensa 2, porcos 2. U. o.

⁵ Eodem die — t. i. 26. Maii, 1558, tehát azon a napon, a melyen Chabay fizetését megjavítják — duobus adolescentibus, Stephano Thehani et alteri Stephano Mustricz promisit senatus auxilium ad studia Vitebergam profectu fl. 50. U. o.

⁶ Ex mandato domini iudicis et totius senatus unanimi consensu et commissione Leonardus Cromerus notarius civitatis illos fl. 15, quos Balthasar Farkas pro mulcta sibi et filio suo imposita deposuerat, assignavit manibus domini Mathiae Chabay scholae rectoris, Stephano Tehany Vitebergae agenti in academia mittendos, ut accepto hoc viatico, ordinatus ab ecclesia Vitebergensi se huc in patriam conferat et serviat ecclesiae huius civitatis, prout ea de re ad ipsum senatus sub sigillo civitatis Cassoviensis literas dedit, die undecima Decembris anno 1560. U. o. Stephanus Theani cum ludimagistro comparuit gratitudinis ergo, quod subsidia habuit a civitate ad studia sua. Feria secunda ante Nativitatis Domini 1560. U. o.

sítván őt nemzetségelevele felmutatására; ¹ a következő évben megvette Rymer János házát 133 frton.

Csabay nem csupán mint tanító, de mint az egyházi tudományokban és szónoklatban is jártas férfiú volt ismeretes kortársai előtt, mert az 1561-ik évben Frölich Tamás, kassai első pap kérelmére magyar nyelven egyházi szónoklatot tartott, ² melylyel annyira megvette a hívek szívét, hogy még ez évben a tanács és közgyűlés egyakarattal a magyar papságra meghívta, a mit el is fogadott, ott hagyván tanítói székét. ³

Egyházi téren azonban összeütközésbe jött a város előljáróságával s ezért kész volt tiszttét is letenni. ⁴ Már 1557-ben, midőn Szegedy Gergely Kassán az egyházi szószékről Melanchtonnak a kalvinizmushoz hajló tanításait hirdette, egyike volt azoknak, kik a dolgot a városi tanács ítélete elé viszik. ⁵ A kassai magyarság kezdetől hajlott Calvin tanaihoz s Csabay, mint magyar pap, hívei vallási meggyőződésében alighanem osztozott.

A kérdést a halál oldotta meg; a tudományáért általánosan becsült férfiú az 1562-ik évben elhunyt. ⁶ KEMÉNY LAJOS.

¹ Feria sexta ante dominicam Reminiscere. Mathias Chabay rector scholae hoc die consecutus est ius civitatis, fideiussores notarius Cassoviensis, Andreas Göbel, Georgius Rymer, ut adferat literas natalitias. U. o.

² Die 7 eiusdem mensis — t. i. Septembris — dominus Mathias Chabay rogatus a pastore nostro, habuit primam *hungaricam* contionem mane. 1561-ik évi vár. jegyzék.

³ Die 12. Novembris ex consensu senatus et seniorum communitatis vocatus est dominus Mathias Chabay ad munus concionatoris hungarici, ut tantum diebus dominicis semel doceat et postea ordinatum mittatur Vitebergam post Nativitatis Chrjsti. Missi fuerunt autem ad ipsum dominus pastor *Thomas Frölich*, Stephanus Pelloi et Leonartus Cromer iurati cives ac Petrus Brechtel prolocutor communitatis. 1561. V. j. — Feria III. post Trinitatis. Ornatissimo viro domino magistro Joanni Wolffio Gorliczensi Silesio solemniter scholae regendae provincia praesente domino iudice et quibusdam senatoribus ac centumviris per dominum pastorem Thomam Frölich commendata et tradita est statim post matutinam contionem, circiter horam septimam. Resignante eandem functionem scholasticam domino Mathia Chabay et declamante filio Joannis Lippay de bonarum artium studiis. 1561. V. j.

⁴ Die sancti Gregorii papae senatus et tota communitas civitatis congregati accersito domino plebano Mathiaque Chabay ac Joanne sacellano hungarorum admonuerunt eos, ut ecclesiastico vestitu in ceremoniis uteretur ob tempestatesque domino pastori in rebus piis et ecclesiasticis, illas retinerent ceremonias, quae hactenus in nostra ecclesia retentae sunt et prout in Zebin (=Kis-Szeben) superioribus annis inter pastores ministrosque ecclesiae superiorum vicinarum civitatum, de iis etiam Gallo *Huzar* consentiente conclusum et concordatum est, ne ex diversitate ceremoniarum aut albae vestis abiectioe aliqua seditionis tumultus aut simultatum in civitate oriretur occasio. Sed Mathias Chabay respondens, se nunquam fuisse aut esse, nec fore velle causam praedictorum malorum, sed si domini acceptare nollent suas condiciones, dixit se amplius concionari nolle et veniam ab hoc officio petere. Similiter et Joannes sacellanus ait: Quitquid Chabay dixisset, in eo se quoque esse proposito. 1562. V. j.

⁵ Kemény Lajos. A reformáció Kas-án. 1891. 21. lap. és Tört. Tár. 1890. 177. l.

⁶ Feria tertia post Bartholomei. Hoc die vir *doctus* Mathias Chabay, olim rector scholae et concivis huius civitatis, vitam cum morte commutavit. 1562. V. j.